



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Svar fra Grimstad kirkelig fellesråd på høring om NOU 2025:3 – Ny kulturmiljølov

Innhold

Sammendrag	2
Innspill til forslagene om fredning	3
Fredning av kirkebygg	3
Fredning av løst og fast inventar i kirkene	4
Fredning av kirkegårder	5
Innspill til forslagene om forvaltning	5
Innspill til innspill om endringer i forsikring av kirkebygg	6



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Sammendrag

Grimstad kirkelig fellesråd (GKF) har ansvaret for å forvalte sine fire sokn sine kirkebygg og inventar i disse. Vi ønsker på det grunnlag å komme med innspill til foreslåtte endringer og ny kulturmiljølov.

GKF vil berømme utvalget arbeidet med kirker og kirkegårder, som kulturhistoriske bygg og steder. Rett vern om disse er viktig.

Selv om vern av kirker og kirkegårder kun utgjør en begrenset del av utvalgets arbeid og anbefalinger savner vi tilstrekkelig konsekvensutredning på enkelte punkt.

Konsekvensene av endret forvaltning og verne-metode synes ikke utredet i forhold til Den norske kirke (DnK) sin autoritet som trossamfunn og religionsutøver. De områdene hvor DnK er involvert i dagens regler foreslås tatt bort, uten å bli erstattet med noe. Det gjelder bl.a. i forhold til trossamfunnsloven §23. Det samme gjelder utvalgets forslag for vern av inventar og Vi har derfor noen innspill på dette området i vårt høringssvar.

GKF savner også en konsekvensutredning knyttet til samspillet mellom ny lov og den storsatsningen staten nettopp har satt i gang med kirkebevaringsfondet og tilhørende forskrift. Foreslåtte endringer vil, slik vi ser det raskt får direkte, negative konsekvenser for dette arbeidet – og ber lovgiver samkjøre ny kulturmiljølov med andre berørte lover og forskrifter før vedtak.

Grimstad, 15. august 2025



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Innspill til forslagene om fredning

Fredning av kirkebygg

Grimstad kirkelig fellesråd forvalter fem kirkebygg, hvorav en middelalderkirke, to korskirker oppført før 1850 og en listeført kirke fra 1881. I tillegg har vi en arbeidskirke uten vernestatus.

Innledningsvis vil vi bare nevne at dagens løsning med fredning og listeføring har fungert bra, fra vårt ståsted. Vi opplever også Riksantikvaren (RA) som en faglig sterk og profesjonell myndighetsaktør, i så vel rådgivning som søknadsprosesser. Slik vi ser det er det ikke behov for endringer. Samtidig anerkjenner vi at ordningen med listeføring var ment midlertidig og at tiden nå er inne for å se på ordningen på nytt.

Det avgjørende for Grimstad kirkelig fellesråd (GKF) er solide fagmiljø hos kulturmiljøstyresmakten, og forutsigbarhet i vernestatusene. Begge disse momentene påvirker det handlingsrommet vi har for langsiktig planlegging – både med hensyn til fysiske endringer i form av vedlikehold og istandsetting, men også finansiering av disse. GKF har allerede fått flere positive vedtak av Kirkebevaringsprogrammet, som følge av forutsigbarhet og planlegging. Krevende kommuneøkonomi gir stadig mindre rom for våre tiltak og legger ytterligere press på vår evne til å hente del-finansiering fra andre kilder. Dette hviler ofte på kirkens vernestatus.

GKF vil, under tvil, støtte utvalgets innstilling om automatisk fredning av kirker oppført frem til 1850. Der er dog viktig for oss å presisere at det ikke er ønskelig at dette nå er med å etablere en praksis hvor økonomiske hensyn overtar for individuelle, faglige vurderinger, og ikke minst bruker/eier involvering. Ei heller at man overstyrer forvaltningslovens regler om enkeltvedtak og tilhørende klageadgang. Dette er grunnleggende prinsipper som vi må bestrebe å holde høyt i Norge.

Videre vil GKF anmode miljøstyresmakten om å tilrettelegge for prosess rundt de verneplanene som skal utarbeides i forlengelse av automatisk fredning. For at det ikke

skal bli for ressurskrevende vil GKF anbefale at det utarbeides grupperinger av kirker som er like, for eksempel mht. alder, arkitektur, geografisk beliggenhet eller geologiske likheter. Et eksempel kunne være pr kommune eller fellesråd. Uavhengig av om myndigheten flyttes til fylkeskommunen eller ei, vil vi anbefale at arbeidet med verneplanene av fagmessige grunner, utføres av RA.



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Listeførte kirker etter 1850

GKF er glad for at denne gruppen av kirker også er godt omtalt i høringen. Etter det vi er kjent med, så er de kirker som er oppført etter 1850 og som er listeført vært gjenstand for helt konkrete vurderinger av kulturmiljøstyresmakten. Til forskjell for automatisk fredede bygg (før 1650) og siden listeførtebygg frem til 1850. GKF støtter derfor utvalgets forslag om at disse videreføres ved felles vedtaksfredning.

Det er dog også viktig å se denne målgruppen av kirker i et fremtidig perspektiv. Den nye loven bør derfor konkret åpne for at kirker som ikke tidligere har hatt vernestatus, kan søke om det. Dette for å kunne møte fremtidens endringer. Det kan også være nødvendig for at disse kirkene kan ved positivt fredningstiltak komme i posisjon for å søke del-finansiering hos kirkebevaringsfondet og andre. Dette vil, etter vårt skjønn gi en mer helhetlig kulturmiljøforvaltning over tid.

Fredning av løst og fast inventar i kirkene

Høringen omtaler i punkt 23.4.4. vern av inventar i kirken. GKF har inntrykk av at høringen i stor grad likestiller fast inventar med kirkebygget. Punktet åpner også opp for å verne løst inventar i noen tilfeller. GKF støtter utvalgets intensjon med å verne inventar, som en viktig del av vår kulturhistoriske arv. Det likevel essensielt for oss å trekke en markant linje mellom bygg og inventar. Det har vært et bærende prinsipp i en årrekke med 'vern gjennombruk'. Dette må videre føres og kommer oftere til anvendelse for inventar enn øvrig bygningsmasse.

GKF mener også at det er noe vesentlig som har falt ut i utvalgets anbefalinger. Det er trossamfunnets påvirkning på søknader. I utvalgets forslag settes det strek over DnK ved biskopen sin kompetanse og liturgiske vurderinger. Dette kan vi ikke støtte. Det er forskjell på inventar i et kirkebygg og øvrige kulturhistoriske bygg.

GKF vil derfor anmode lovgiver om å her tilføye regler som sikrer at DnK involveres i alle søknader som berører fast, og løst inventar. Det vil være naturlig at trossamfunnet også her får en form for vedtaksrett, som kulturmiljøstyresmakten plikter å hensynta.

Dette vil sikre at trossamfunnet (DnK) beholder sin innflytelse på de element som er viktig i sine liturgiske eller rituelle aktiviteter. Vi viser her til grl. §16, trossamfunnsloven §15, Faro-konvensjonen artikkel 4 c) og 11 b). Det er avgjørende for en vellykket lovendring innen kulturminnevern at den heller ikke bryter med menneskerettighetsloven artikkel 9, pkt 2.



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Fredning av kirkegårder

Utredningens punkt 23.4.5. omhandler vern av kyrkjegardar og kyrkjeomgjevnader. GKF følger her flertallet i utvalget sin anbefaling om å ikke automatisk frede alle kirkegårder frem til 1850, men beholde dagens regler om automatisk fredning frem til 1650 og videreføre de allerede vedtaksfredede kirkegårdene.

Innspill til forslagene om forvaltning

Det er utvalgets anbefaling å flytte forvaltningsansvaret for fredede kirkebygg fra RA til fylkeskommunene. GKF er helt uenig i dette.

GKF ser noen av fordelene med en slik overflytting, blant annet en mer lokal forankring og kjennskap til stedene og kirkene. Men GKF er av den klare formening at en slik desentralisering av myndighet og kompetanse vil vanne ut den kompetansen som dagens kulturminnestyresmakt har opparbeidet seg. Selv om RA består som en sentral faginstitusjon som støtte for fylkeskommunene, vil dette ikke være tilstrekkelig. Vi er sterkt bekymret for at man tillegger fylkeskommunene enda en oppgave, uten å tilføre dem nødvendige ressurser. Det vil utvilsomt være behov for opplæring de første årene, og kirkene vil da også bli saksbehandlet på linje med øvrige kulturhistoriske bygg. Dette er en sterk bekymring at dette vil gi en betydelig lengre saksbehandlingstid – noe som vil motarbeide den store satsningen som staten nå gjør gjennom kirkebevaringsprogrammet.

En desentralisering av forvaltningen vil også i større grad åpne opp for regionale forskjeller. I en totalvurdering, vil ikke GKF støtte dette.



DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelige fellesråd

Innspill til innspill om endringer i forsikring av kirkebygg

Forslaget til ny §51 vedrørende nye føringer for forsikringsselskaper bekymrer GKF. Det er i dag få forsikringsselskap som ønsker å ta risikoen ved å forsikre kirkebygg. Det er ikke mulig å få forsikret kirkegårder, av hensyn til risiko og omfang av utbetalingenes omfang.

GKF mener utvalget ikke tilstrekkelig har satt seg inn i konsekvensene av sine forslag og vi ser få, om noen, positive effekter av foreslåtte pålegg og endringer for forsikringsbransjen. Dette må i det minste utredes ytterligere før det eventuelt vedtas.

For Grimstad kirkelig fellesråd

Alexander Paul

kirkeverge